

Verplichte gemeenschapsdienst. Bezorgdheden van een sociaal werker

Door een wetswijziging van de federale regering kunnen OCMW's mensen met een leefloon vanaf 1 november een contract aanbieden dat hen verplicht gemeenschapsdienst te doen. Het staat de persoon vrij om hierop in te gaan. Alleen is de machtsbalans tussen beide contractpartijen niet in evenwicht. Mensen met een leefloon zijn voor hun inkomen volkomen afhankelijk van het OCMW. In de praktijk zet deze wetswijziging de deur open voor de invoering van verplicht vrijwilligerswerk voor andere uitkeringsgerechtigden, zoals ingeschreven in het federaal regeerakkoord.

'Voor wat hoort wat', hoor ik veel mensen denken. 'Het is een logische maatregel om deze leefloners iets terug te laten doen voor het geld dat wij hun betalen.' Ook al begrijp ik dat buikgevoel, vanuit mijn ervaring als sociaal werker weet ik dat dit een onverstandige en onrechtvaardige maatregel is die het grondrecht op inkomen fundamenteel aantast.

BOOS

Op de eerste plaats vind ik het onrechtvaardig omdat ik weet dat de vooroordelen waarop deze beleidskeuze drijft, niet met de realiteit stroken. Het is bon ton om te doen alsof deze mensen lui zijn. Profiteurs met een foute arbeidsattitude, die enkel naar werk zoeken als er een stok achter de deur staat, zoals verplichte gemeenschapstaken.

Ik moet dan aan Nicole denken, één van de vrouwen die vrijwillig meedraait in de werkingen van Samenlevingsopbouw. Nicole raakte door gezondheidsproblemen haar job in de zorg kwijt. Met haar leefloon redt ze het niet. Bovendien mist ze de regelmaat en de fijne contacten met de collega's. Nicole zoekt dus werk. Maar als 50+ster met een medische achtergrond lukt het haar niet een betaalde baan te vinden. Het maakt me boos wanneer mensen als zij impliciet of expliciet profiteurs genoemd worden.

VERSPILLING

De regering beloofde ons een jaar geleden 'job jobs jobs', maar veel is daar niet van te merken. Dit najaar krijgen we bijna wekelijks berichten over collectieve ontslagen. Wanneer zwaar winstgevende bedrijven, als ING of Caterpillar, duizenden mensen op straat gooien, laat het bij mij een wrange smaak na om diezelfde regering te horen praten over lagere patronale bijdragen, flexibelere werkuren ... of een verplichte gemeenschapsdienst.

Ik maak me daarbij ook zorgen over de mensen die nu nog werk hebben en voor wie die verplichte gemeenschapsdienst een ver-van-mijn-bed-show is. Werkloosheid kan iedereen overkomen. Brigitte, een andere deelneemster van Samenlevingsopbouw, had een topfunctie op universitair

niveau. Toen kreeg ze kanker en moest haar voltijdse baan opzeggen. Vijf jaar later stond ze vol hoop terug op de arbeidsmarkt. In het laatste jaar van haar revalidatie studeerde ze af als manager in de zorg- en social profit. Tevergeefs: de ene na de andere sollicitatie vangt ze bot.

Ook deze mensen zullen met de verplichte gemeenschapsdienst geconfronteerd worden. Zal dat hen sneller aan een reguliere baan helpen? Ik vrees van niet. In een recent opiniestuk verwijst professor Ides Nicaise naar Groot-Brittannië waar het systeem al ingevoerd is. De effecten van de herinschakeling op de arbeidsmarkt zijn ronduit teleurstellend. Als ik dat lees, stel ik me de vraag of we de kosten die de uitvoering van deze maatregel met zich meebrengt niet beter kunnen besteden.

VERDRINGING

Naast een verspilling van middelen zal het systeem van verplichte gemeenschapsdienst een leger spotgoedkope arbeidskrachten installeren die echte jobs uit de markt prijzen.

Ik vraag me af waarom we fouten die in het buitenland al gemaakt zijn, koste wat het kost willen overdoen. Ook in Nederland bestaat het systeem van tegenprestatie al langer. Dit leidt tot kafkaïaanse toestanden. Het bekendste verhaal is dat van een straatveger uit Den Haag. Na een jaar in de werkloosheid moest hij verplicht aan de slag ... bij dezelfde gemeentelijke dienst, terug als straatveger. Alleen kreeg hij nu - voor exact hetzelfde werk - niet zijn loon, maar een veel lagere uitkering.

Als er een leger van uitkeringsgerechtigden verplicht aan het werk gezet kan worden, waarom zou je nog investeren in werkbaar werk, goede loon- en arbeidsvoorwaarden, of het overleg tussen werkgevers en vakbonden? Voor mij maken deze verhalen duidelijk dat maatregelen als de verplichte gemeenschapsdienst niet enkel mensen in een kwetsbare positie, maar alle werknemers aangaan.

OP BASIS VAN VRIJWILLIGHEID

Voor de duidelijkheid: hoor je mij met deze brief zeggen dat vrijwilligerswerk niet zinvol is voor mensen met een leefloon? Hoegenaamd niet! Maar vrijwilligerswerk moet – zoals het woord zelf zegt – op basis van vrijwilligheid gebeuren. Onder die voorwaarde is het een kostbaar goed dat mensen de kans geeft om hun talenten te ontwikkelen, hun netwerk te vergroten en iets voor de samenleving te doen.

Ik denk daarbij aan Rachid die een tijd geleden bij een buurthuis van Samenlevingsopbouw langskwam met de vraag om onthaalwerk te doen. Geen taak was hem teveel. Het gaf hem zijn eigenwaarde, moed en levenszin terug. Het niet-verplichte karakter van het vrijwilligerswerk was doorslaggevend. Was Rachid gedwongen om in het buurthuis mee te draaien, was hij veel minder gemotiveerd. Andere vrijwilligers wisten dat Rachid er was omdat hij wilde helpen, niet omdat hij verplicht was. Ondertussen heeft Rachid werk en een stabiele relatie.

Ik vind het cynisch dat de verplichte gemeenschapsdienst dit mooie instrument bedreigt. Nu al merken sociaal werkers dat de druk binnen het vrijwilligerswerk stijgt door een evolutie naar meer competenties, vaardigheden, professionalisering en de activeringsretoriek. Ik ben ervan overtuigd dat de verplichte gemeenschapsdienst voor verdringing zal zorgen binnen het vrijwilligerswerk. Bovendien kunnen verplichte vrijwilligers nefast zijn voor de werkingen waar vele maatschappelijk kwetsbare groepen nu nog een plaats vinden.

BEZORGD

Met deze brief wil ik vanuit mijn ervaring en expertise van sociaal werker mijn bezorgdheden over de verplichte gemeenschapsdienst uiten. Het is een onverstandige en onrechtvaardige maatregel die op middellange termijn alle werknemers aangaat.

Maar vooral is het een zoveelste stigmatiserende maatregel tegen mensen die het al moeilijk genoeg hebben. Ik vraag me af waarom sommige politici blijven denken dat ze complexe economische problemen oplossen door mensen in een kwetsbare positie te straffen. De verplichte gemeenschapsdienst zal er enkel voor zorgen dat velen van hen hun uitkering verliezen. Het zal hen verder in de armoede duwen. Hoe kan nog meer armoede nu de oplossing voor armoede zijn?

Stéphanie Staïesse
Samenlevingsopbouw

Volgende organisaties en individuen erkennen deze bezorgdheid en drukken via ondertekening hun steun uit aan mensen die dreigen door deze maatregel getroffen te worden.

Eerste ondertekenaars (in alfabetische volgorde):

ABVV Oost-Vlaanderen
ACLVB regio Gent
ACV Oost-Vlaanderen
Buurtdiensten Gent Noord vzw
Buurthuis deBuurt, Marleen Vervae
De Lege Portemonnees
De Moazoort vzw
Ella vzw, Sarah Scheepers, coördinator
Hand in Hand vzw, Ludo Segers, voorzitter
Kif Kif, Sükran Bulut, coördinator
Kras vzw
Masereelfonds
PWO Wetteren
Sector Samenlevingsopbouw
STA-AN, Antwerps Netwerk, Wim Bollaert, coördinator
Straathoekwerk Vlaanderen, Cis Dewaele
Uit De Marge, Ikrame Kastit, co-coördinator
Vereniging van Wijkgezondheidscentra, Sylvia Hubar
Victoria Deluxe, Dominique Willaert
Vzw Buurtwerk 't Pleintje, Thijs Van Calster, coördinator
Welzijnsschakels Oost-Vlaanderen, Lieven Depril

An Bistmans, Algemene Vergadering Samenlevingsopbouw Gent vzw
Ann Van Dyck, lector Sociaal Werk, Karel de Grote Hogeschool
Ann-Sophie Hofman, beleidsmedewerker, Samenlevingsopbouw Gent vzw
Barbara Verhaeghe, opbouwwerker, Samenlevingsopbouw Oost-Vlaanderen vzw
Bart Van Bouchaute, docent opleiding Bachelor Sociaal Werk, Artevelde Hogeschool
Bea Van Robaëys, lector Sociaal Werk, Karel De Grote Hogeschool
Bert Reniers, opbouwwerker, Samenlevingsopbouw Oost-Vlaanderen vzw
Britt Dehertogh, lector onderzoek Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen
Diane Moras, Recht-Op
Elke De Winter, lector Sociaal Werk, Karel De Grote Hogeschool

Eric Joris, PSC Open Huis
Evelyne Deceur, Raad van Bestuur Samenlevingsopbouw Gent vzw
Franky De Prins
Lut Vael, coördinator, Samenlevingsopbouw Gent vzw
Hans De Witte, hoogleraar arbeidspsychologie, KUL
Hedda Simons, praktijklector Sociaal werk, Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen
Hilde Maelstaf, lector-onderzoeker Sociaal werk, Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen
Irene Tassyns
Hans Grymonprez, onderzoeker en lector sociaal werk, Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen
Karima El Boujaddayni, Arm in Arm
Katelijne De Winter, Samenlevingsopbouw Oost-Vlaanderen vzw
Kristof Daems, Betonne Jeugd
Leen Hellinckx, lector, Odisee Hogeschool
Maajke Callebert, lector Personeelswerk, Karel De Grote Hogeschool
Marnic Clarys, lector Sociaal Werk, Karel De Grote Hogeschool
Mia Grijp, vzw Sering
Nicole Vanhoucke, praktijklector sociaal werk, HoGent
Pascal Debruyne, voorzitter Samenlevingsopbouw Gent vzw, onderzoeker UGent
Ria Johnson, Centrum Kauwenberg
Rudy Verhoeven, opleidingshoofd Sociaal Werk, Karel de Grote Hogeschool
Srdjan Vucic, jeugdopbouwwerker, Uit De Marge vzw
Sven Svensson, praktijklector Sociaal Werk, Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen
Sylvia Hubar, docente Sociaal Werk, UC Leuven-Limburg
Timor Nonneman, PSC Open Huis
Tom Roofthoof, lector & taalcoach, Karel De Grote Hogeschool
Tom Vermeylen, lector Sociaal Werk, Karel De Grote Hogeschool
Ufuk Kokur, gebiedscoördinator Sluizeken-Tolhuis-Ham, vzw JONG
Veerle Matthijs, praktijklector Sociaal Werk, Karel de Grote Hogeschool
Yves Bocklandt, Filet Divers en Bond zonder Naam
Yvonne Postma, coördinator afstudeerrichting maatschappelijk werk/praktijklector Artesis Plantijn Hogeschool en bestuurslid VZW Recht-Op